

સંગોષ્ઠક તથા ટીકાકાર,
ભટ્ટ રામશંકર મોનજી.
મોક્ષમંદિર-અમદાવાદ

મોહમુદ્ગાર સ્તોત્ર.

મોક્ષમંદિર બીજો ભાગ-આવશ્યક રાચાર્દની અદ્ભુત વાણી

Reg No. 138.

પદ્મજેઠ, રાખદાર્ય તથા સ્વાદાનુજરાતી
ભાષાંતર સહિત

પ્રકાશક - પરિખ મોહનલાલ ગોવીંદલાલ
કાળુપુર, ગુદીની તોળ-અમદાવાદ.

(અન્ય સ્વામીત્વના મર્ચ હુકમ ટીકાકારને સ્વામીન છે)

મીજી આવૃત્તિ મત ૧૯૮૦ પ્રત ૨૦૦૦.

કોમત ૦-૬.

દર રૌ નકલ એક આના ચેમે રૂ ૬-૪-૦.

નોંધ-ચોક્ક ભણેલા સ્ત્રી પુરુષોને પણ ઉત્તમ દેશનો લાભ મળે તેવા
હેતુથી સ્ત્રીકો અનુજરાતી ટાઇપમા છપાવ્યા છે તમ તેનુ ભાષાંતર પણ
ધણીજ સાદી વાણામા કર્યું છે, વળી તે ૧૧ કોમત ધણીજ થોડી છે

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૪૬૪ યાંત્રિક

પુસ્તકનું નામ મોહનુદગાર અંતોષ

વિષય ૮૨ ૪૬૭

મોહમુદ્ગર સ્તોત્ર.

મોહ અટલે આસક્તિ-મુદ્ગર એટલે હથોડો અગર
મોઘરી. બેઉનો અર્થ આસક્તિને તોડવા માટે
હથોડા જેવો ઉપદેશ.

મૂઢ જહીહિ ધનાગમતૃષ્ણાં, કુરુ સદ્બુદ્ધિં મનસિ વિતૃષ્ણામ્ ।
યલ્લભસે નિજકર્મોપાત્તં, ચિત્ત તેન વિનોદય ચિત્તમ્ ॥ ૧ ॥

મૂઢ જહીહિ ધનાગમતૃષ્ણા, કુરુ સદ્બુદ્ધિં મનસિ વિતૃષ્ણામ્ ।
યલ્લભસે નિજકર્મોપાત્તં, ચિત્ત તેન વિનોદય ચિત્તમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ—હે મૂઢ પુ.પ' ધનની આવકની-મેળવવાની તૃષ્ણાને તજી દે,
અને મનમા સારી બુદ્ધિ તથા તૃષ્ણા રહિતપણુ પેદા કર મનુગથી ઉત્પન્ન
થએલુ જે દ્રવ્ય તને મળે, તેવડે તારા મનને રાજી રાખ

વિવેચન—સૌ સતોષથી ધરાય છે, પણ કેાઈ તૃષ્ણાથી ધગતા નથી
સુદરદાસજી કહે છે કે “સુદર એક મનોપ બિના શક તેરી તો ભૂખ કયુ
ના ગઈ” જેને ખાવાપિવા ન મળતુ હોય તેતો લાચાર છે, પણ જેમને ખાવા
કરતા ધણુ છે, તેઓ પ્રભુને વિસારીને હાયધ ધો કરતા હોય તો પામર સમજવા

અર્થમનર્થ ભાવય નિત્યં, નાસ્તિ તતઃ સુખલેશઃ સત્યમ્ ।
પુત્રાદપિ ધનભાજા મીતિ, સર્વત્રૈષા વિહિતા નીતિઃ ॥ ૨ ॥

૧ પદ્મછેદ—મૂઢ—હે મૂઢ પુરુષ । જહીહિ—તજી દે ધનસ્ય આગમન
ધનાગમન—તસ્ય તૃષ્ણા-ધનાગમતૃષ્ણા-તામ્-ધનાગમતૃષ્ણાં-ધનની
આવકની તૃષ્ણાને કુરુ-કર સદ્બુદ્ધિં-સારી બુદ્ધિને મનસિ-મનમા.
વિતૃષ્ણામ્-તૃષ્ણાથી રહિતપણુ યત્ લભસે-જે (ચિત્ત-દ્રવ્ય) (તુ)
મેળવે છે. નિજ-પોતાના કર્મોપાત્ત-(કર્મણા ઉપાત્ત) કર્મ વડે એટલે
કાર્ય કરીને-મનુગીથી મળેલુ ચિત્ત-દ્રવ્ય તેન-તેનાથી વિનોદય-રાજી
રાખ, આનંદ આપ ચિત્તમ્-ચિત્તને-મનને

૨ પદ્મછેદ—અર્થમ્ મનર્થમ્-અર્થને અનર્થરૂપ, તુકશાન કર્તા
માવય-માન, ગુણુ નિત્ય-હમેશા ન અસ્તિ-નથી તત-તેથી સુખ-

અર્થમનર્થ ભાવય નિત્ય, નાસ્તિ તત સુખદેશ સત્યમ્ ।

પુત્રાદપિ ધનભાજ ભોતિઃ, સર્વત્રૈષા વિહિતા નીતિ ॥ ૨ ॥

અર્થ—હમેશા દ્રવ્યને નુકશાનકર્તા સમજ-ગણ, કારણ કે તેથી ખરેખર (વાસ્તવીક રીતે) જરા પણ સુખ નથી ધનવાનોને પુત્રથી પણ ભય હોય છે, આવો વ્યવહાર અગર આવી રીત જગત્મા પ્રસિદ્ધ છે

વિવેચન-સગામા રનેહ વધારનાર દ્રવ્ય છે, છતાં આમ કેમ કહેવાતું હશે ? એવી શકા થાય તો યાદ રાખો કે હમેશા દ્રવ્ય આપો, પણ એકવાર ન આપો, એટલે વિખવાદ થાય, અગર આપ્યા પછી માગો તો વિખવાદ થાય છે-માટે જ્યાં મળવું જાળવવું હોય ત્યાં દ્રવ્યને વચમાં રાખવું નહીં કદાચ રાખવું પડે તો એમની એકે તો જરૂર ધસારો ખાઈ લેવા તૈયાર રહેવું ગરીબના બે । મજૂરી કરીને ખાતા હશે તો ત્યાં મળ હશે, અને ધનનાનના બેરા મોતીના દાગીના પહેરતા હશે તો ત્યાં એક બીજાની સામું મો મરડતા હશે અને એકબીજા મરી જાય એવી વાટ પણ જોતા હશે માટે જેમ બને તેમ આ વિષ (દ્રવ્ય) વધાવવામાં થોડો પ્રયત્ન એવવો આ ધનની નીંદા ન સમજશો ધન તો મમાગુ મુનન છે દ્રવ્ય હોય તો જેમ બને તેમ તેને સત્કર્મમાં વાપરતા શીખો-આવે તેમ જતુકરો, તો તે દ્રવ્ય હરકત કરી શકે તેમ નથી

કા તે કાતા ક તે પુત્રઃ, મસારોઽ મર્તિવ વિચિત્ર ।

કસ્ય ત્વ કઃ ત આયાત સ્તત્ત્વ ચિતય યદિદ બ્રાતઃ ॥ ૩ ॥

કા તે કાતા કસ્તે પુત્ર, મસારોઽયમતીવ વિચિત્ર ।

કસ્ય ત્વ ક કુત આયાતસ્તત્ત્વ ચિતય યદિદ બ્રાતઃ ॥ ૩ ॥

અર્થ—હે ભાઈ ! તારી સ્ત્રી કઈ ? તારો પુત્ર કયો ? તું કોનો ? કોણ અને ક્યાં ? આવ્યો ? એ પ્રમાણે આ મસાર અત્યંત વિચિત્ર ગુચવણવાળો છે માટે જે આ સત્ય છે તે તરવનો વિચાર કર તરવ-એટલે જે સત્ય છે તેનો તું વિચાર કર

લેશ-સુખનો લેશ, જગ પણ સુખ સત્યમ્-ખરેખર પુત્રાત્+આપે-પુત્ર-થી પણ ધન મજાનિ હિતિ ધનમાજ-તેગમ્ ધનમાજા-ધનવાનોને મોતિ-ડર સર્વત્ર-તમામ ઠેકાણે પણ નીતિ-આવો વ્યવહાર-ન્યાય વિહિતા-પ્રસિદ્ધ-સામાન્ય

૩ ૫ રજીદ-કા-કઈ તે-તારી કાતા-સ્ત્રી ક-કોણ તે-તારો પુત્ર-પુત્ર અયમ્-આ મસાર-મસાર અતીવ-વણ, અત્યંત વિચિત્ર-ગુચવણવાળો કસ્ય-કોનો ત્વ-તું ક-કોણ કુત-ક્યાંથી આયાત-આવેલો તત્ત્વ-તેને તું ચિંતય-વિચાર યત્-હવ-જે આ (છે) બ્રાતઃ-ભાઈ

મા કુરુ જનધનયૌવનગર્વં, હરતિ નિમેષાત્ કાલઃ સર્વમ્ ।
 માયામય-મિદ-મશ્ચિલં-હિત્વા, બ્રહ્મપદં ત્વં પ્રવિશ વિદિત્વા । ૪ ।
 મા કુરુ જનધનયૌવનગર્વં, હરતિ નિમેષાત્ કાલઃ સર્વમ્ ।
 માયામય-મિદ-મશ્ચિલં હિત્વા, બ્રહ્મપદ ત્વ પ્રવિશ વિદિત્વા ॥ ૪ ॥

અર્થ—તોડર, દ્રવ્ય અને જીવાનીનો ગર્વ ન કર કાળ ધડીવારમા સર્વને હણે છે નાશ કરે છે આ તમામ માયામયને તજીને, તુ બ્રહ્મપદને ભણીને-ઓળખીને તેમા પ્રવેશ કર, દાખલ થા

કામ ક્રોધં લોભં મોહં, ત્યક્ત્વાઽઽત્માનં ભાવય કોઽહમ્ ।
 આત્મજ્ઞાન-વિહીના મૂઢાઃ, પચ્યતે તે નરકાનિ ઢાઃ ॥ ૫ ॥
 કામ ક્રો લોભ મોહ, ત્યક્ત્વાઽઽત્માન ભાવય કોઽહમ્ ।
 આત્મજ્ઞાન-વિહીના મૂઢાઃ, પચ્યતે તે નરકનિગઢા ॥ ૫ ॥

અર્થ—કામ, ક્રોધ, લોભ તથા મોહને તજીને હુ કોણ છઉં, એવો આત્માનો વિચાર કર-ભાવના કર જેઓ આત્મજ્ઞાન રહિત મૂઢ પુરુષો છે તે ઉડા નરકમા દટાયેલા અગર ખુડેલા રધાય છે તાત્પર્ય તેમના દુખોનો પાર આવતો નથી

સુરમંદિર-તરુમૂલનિવાસઃ, શય્યા ભૂતઝમજિનં વાસઃ ।
 સર્વ પરિગ્રહ ભોગત્યાગઃ, કસ્ય સુખ ન કરોતિ વિરાગઃ ॥ ૬ ॥

૪ પદ્મછેદ-મા કુરુ-કર નહી જન+ધન+યૌવન+ગર્વ-તોડરો, દ્રવ્ય અને જીવાનીનો ગર્વ હરતિ-હરે છે નિમેષાત્-અલ્પકાળમા કાલ - કાળ સર્વમ્-સર્વને માયા મયમ્+મિદમ્+મશ્ચિલ-આ સર્વ માયામયને-હિત્વા-ત્યાગ કરીને, તજીને બ્રહ્મપદં-બ્રહ્મપદમા ત્વ-તુ પ્રવિશ-પ્રવેશ કર વિદિત્વા-ભણીને

૫ પદ્મછેદ-કામ-કામ-વિષય સુખ-રતિ સુખ. ક્રોધ-ક્રોધ લોભ-લોભ મોહ-મોહ, આસક્તિ ત્યક્ત્વા-તજીને આત્માન-આત્માનો ભાવય-ભાવના કર, વિચાર કર હ અહમ્-હુ કોણ ? આત્મજ્ઞાનેન વિહીના આત્મજ્ઞાનવિહીના -આત્મજ્ઞાન રહિત મૂઢા -મૂઢ પુરુષો પચ્યતે-રધાય છે. તે-તેઓ નરકે નિગૂઢાઃ-નરક નિગૂઢા -નરકમા ઉડા દટાયેલા-ખુડેલા.

૬ પદ્મછેદ-સુરમંદિર-દે. મંદિરમા તરુમૂલનિવાસ -વૃક્ષના મૂળમા વાસ શય્યા-શયન. ભૂતલ-જમીન ઉપર અજિન-મૃગચર્મ-ચામડુ વાસ.- (વાસસ મુળ શબ્દ છે) વચ્ચે. સર્વ-સર્વે પરિગ્રહ-સ્ત્રી પુત્ર ભોગનો

સુરમદિર-તરૂમૂલનિવાસઃ, શય્યા ભૂતલમન્નિન વામઃ ।

સર્વ પરિગ્રહ ભોગત્યાગઃ, કસ્ય સુખ ન કરોતિ વિરાગ ॥ ૬ ॥

અર્થ—દેવમદિર અગર વૃક્ષના મૂળમા વાસ, જમીન ઉપર શયન, મૃગયર્મનું વસ્ત્ર, તથા સ્ત્રી, પુત્ર, ધન વિગેરે આસક્તિ-પેદા કરાવનારામા ભોગનો ત્યાગ આ પ્રમાણે થતો વૈરાગ્ય કોને સુખ આપતો નથી ?

શત્રો મિત્રે પુત્રે વધૌ, મા કુરુ યત્ન વિગ્રહસંઘૌ ।

ભવ સમચિત્તઃ સર્વત્ર ત્વ, વાછસ્યચિરાદ્યદિ વિષ્ણુત્વમ્ ॥ ૭ ॥

શત્રો મિત્રે પુત્રે બધૌ, મા કુરુ યત્ન વિગ્રહસંઘૌ ।

ભવ સમચિત્ત સર્વત્ર ત્વ, વાછસ્યચિરાદ્યદિ વિષ્ણુત્વમ્ ॥ ૭ ॥

અર્થ—શત્રુમા, મિત્રમા, પુત્રમા અને ભાઈમા કહ્યા અગર સમાધાનમા (માટે) યત્ન ન કર ને થોડા કાળમા-થોડા વખતમા-આત્માનું સુખ મેળવવા ઇચ્છતો હો તો તમામ ઠેકાણે તું સમાનચિત્તવાળો થા

ત્વયિ મયિ ચાન્યત્રૈકો વિષ્ણુર્વ્યર્થ કુપ્યસિ સર્વમદિષ્ણુઃ ।

સર્વસ્મિન્નપિ પશ્યાત્માન, મર્વત્રોત્સજ ભેદાજ્ઞાનમ્ ॥ ૮ ॥

ત્વયિ મયિ ચાન્યત્રૈકો વિષ્ણુ, વ્યર્થ કુપ્યસિ સર્વસદિષ્ણુઃ ।

સર્વસ્મિન્નપિ પશ્યાત્માન, સર્વત્રોત્સજ ભેદાજ્ઞાનમ્ ॥ ૮ ॥

અર્થ—તારામા, મારામા અને બીજે તમામ ઠેકાણે એકજ વિષ્ણુ-ભગવાન-બ્રહ્મ છે તમામ દુખ સહન કરવાના તું અભાવવાળો છે છતાં નકામો કોપ કરે છે-ખીજાય છે તે બ્રહ્મને (જુદું સમજ્યા વિના) તમામમાજ ને અને સર્વ સ્થળે ભેદથી થએલા અજ્ઞાનને અગર ભેદરૂપ અજ્ઞાનનો ત્યાગ કર માફ તારૂં એજ મોટામા મોટો ભેદ

ધન વિગેરે આસક્તિ કરાવનારાઓમા ભોગસ્થ ત્યાગ ભોગત્યાગ-ત્યાગ કસ્ય-કોને સુખ ન કરોતિ-સુખ નથી કરતો વિરાગ-વૈરાગ્ય

૭ પદ્મછેદ—શત્રો-શત્રુમા મિત્રે-મિત્રમા પુત્રે-પુત્રમા વધૌ-ભાઈમા મા કુરુ-ન કર યત્ન-યત્ન વિગ્રહસંઘૌ-કહ્યા અગર સમાધાનમા ભવ-થા સમચિત્ત-સમાન ચિત્તવાળો સર્વત્ર-તમામ ઠેકાણે ત્વ-તું વાછસિ-ઇચ્છતો હો અચિરાત્-થોડા વખતમા યદિ-ને વિષ્ણુત્વ-બ્રહ્મપણું, સંસ્વરૂપ-આત્માનું સુખ

૮ પદ્મછેદ—ત્વયિ-તારામા મયિ-મારામા ચ-અને અન્યત્ર-બીજે એક-એક વિષ્ણુ-વિષ્ણુ, બ્રહ્મ વ્યર્થ-નકામો કુપ્યસિ-કોપે છે

પ્રાણાયામ પ્રત્યાહાર, નિત્યાનિત્ય-વિવેક-વિચારમ્ ।

જાપ્યસમેત-સમાધિવિધાનં, કુર્વવધાન મહદવધાનમ્ ॥ ૯ ॥

પ્રાણાયામ પ્રત્યાહાર, નિત્યાનિત્ય-વિવેક-વિચારમ્ ।

જાપ્યસમેત-સમાધિવિધાન, કુર્વવધાન મહદવધાનમ્ ॥ ૯ ॥

અર્થ—પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, સત્ય અસત્યના વિવેકનો વિચાર, જપવા યોગ્ય જે પ્રભુનું નામ છે તે નામ સહિત સમાધિની ક્રિયા કર અને જેમા મોટામા મોટો નિશ્ચય છે અગર લાભ છે એવી ક્રિયા કર એટલે ચાલતા, હાલતા, ખાતા, પીતા, ખેસતા, ઉઠતા વિગેરે તમામ ક્રિયા કર, પણ પ્રભુને (શ્રદ્ધાને) વિસરીશ નહીં

નલિનીદલગતસલિલ તરલં, તદ્વજ્જીવિતમતિશયચપલમ્ ।

વિદ્ધિ વ્યાધ્યભિમાનગ્રસ્તં, લોક શોકહતં ચ સમસ્તમ્ ॥ ૧૦ ॥

નલિનીદલગતસલિલ તરલ, તદ્વજ્જીવિતમતિશયચપલમ્ ।

વિદ્ધિ વ્યાધ્યભિમાનગ્રસ્ત, લોક શોકહત ચ સમસ્તમ્ ॥ ૧૦ ॥

સર્વસહિષ્ણુ (સહતે इत्येव શીલ સહિષ્ણુ)-મર્વને સહન કરી શકે તેવા છે સર્વસ્મિન્×અપિ-તમામમાજ પશ્ય-જો આત્માન-આત્માને સવત્ર-તમામ ઠેકાણે ઉત્સૃજ-તજ દે, ત્યાગ કર મેદસ્ય અજ્ઞાનમ્-ભેદના અજ્ઞાનને અગર ભેદરૂપી અજ્ઞાનને

૯ પદ્મછેદ-પ્રાણસ્ય આયામ-પ્રાણવાયુને રોકવો તે પ્રત્યાહાર-પ્રાણાયામના વખત કરતા વધારે વખત સુધી પ્રાણ વાયુને રોકવો તે પ્રત્યાહાર નિત્ય×અનિત્ય×વિવેક×વિચાર-નિત્ય તથા અનિત્ય-સત્ય તથા અસત્યના વિવેકનો વિચાર જાપ્યેન સમેત સમાધે વિધાન-જપવા યોગ્ય છે તે પ્રભુ નામ સહિત સમાધિની ક્રિયા કુરુ-કર અવધાન-ક્રીયા (યોગ).

મહત્ અવધાનમ્ યસ્મિન્ તદ્ મહદવધાનમ્-જેમા મોટું કાર્ય છે, મોટો લાભ છે એટલે મોક્ષનું સાધન કર

૧૦ પદ્મછેદ-નલિની-કમળ દલ-પાખડી ગત-પર પડેલું સલિલ-જળ તરલ-ચપળ તદ્વત્-તેના જેવું જીવિતમ્-જીવન તે અતિશય-ધણ ચપલમ્-ચપળ વિદ્ધિ-જાણ, મમજ વ્યાધિશ્ચ અભિમાનશ્ચ વ્યાધ્યભિમાનૌ-તાપ્યામ્ ગ્રસ્ત વ્યાધ્યભિમાનગ્રસ્ત ગેગ તથા અભિમાનયા ધેરાએલા લોક-લોક, માણસો અગર દુનિયા-જગત્ શોકે-મ હત શોકહત-મોકથી હણાએલા ચ-અને સમસ્તમ્-સકળ, સર્વ

અર્થ—કમળની પાખડી ઉપર પડેલા જળના ટીપા જેવું તારું જીવવાને અતિશય ચપળ જાણુ—ટીપાને ખરી પડતા વાર લાગવાની નથી, તેમ તને મરી જતા વાર લાગવાની નથી સકળ જગત્ સસારમા પડેલા જીવો વ્યાધિ અને અભિમાનથી ઘેરાએલા છે અને શોકથી હણાએલા છે—તાત્પર્ય વ્યાધિ અગર અભિમાન માન અદરામ આદ-ખેતાય અગર શોકમા દુનીયાના જીવો હુખેલા છે

ગુરુચરણામ્બુજનિર્ભરભક્તઃ, સંસારાદચિરાદ્દેવ મુક્તઃ ।

સૈદ્રિયમાનસનિયમાદેવં, દ્રક્ષ્યસિ નિજહૃદયસ્થદેવમ્ ॥ ૧૧ ॥

ગુરુચરણામ્બુજનિર્ભરભક્તઃ, સંસારાદચિરાદ્દેવ મુક્ત ।

સૈદ્રિયમાનસઃ નિયમાદેવ, દ્રક્ષ્યસિ નિજહૃદયસ્થ દેવમ્ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—તું ગુરુના કમળ સરખા ચરણમા સારો-પરિપૂર્ણ ભક્ત હોવાથી તુને ગુરુના અથાગ પ્રેમ હોવાથી અને ઇદ્રિયો સહિત મનને નિયમમા રાખવાથી આ પ્રમાણે કરતા-તુ તારા હૃદયમા ખીગજેલા પ્રભુને જોઇશ

વિવેચન—સદ્ગુરુ હમેશા ઇદ્રિયોને વશ કરવાની ભલામણ કરે છે તે ભલામણ જે શીખ્યને ગુરુના વચનમા વિશ્વાસ હોય છે તે પાળે છે અને એ પ્રમાણે વર્તતા સાક્ષાત્કાર થવા સંભવ છે

કા તેઽષ્ટાદશદેશે-ચિંતા, વાતુલ તવ કિં નાસ્તિનિયંતા ? ।

યસ્ત્વા હસ્તે સુદૃઢનિબદ્ધ, બોધયતિ પ્રભવાદિવિરુદ્ધમ્ ॥ ૧૨ ॥

કા તેઽષ્ટાદશદેશે-ચિંતા, વાતુલ તવ કિં નાસ્તિ નિયંતા ?

યસ્ત્વા હસ્તે સુદૃઢનિબદ્ધ બોધયતિ પ્રભવાદિવિરુદ્ધમ્ ॥ ૧૨ ॥

૧૧ પદ્મછેદ—ગુરુચરણામ્બુજે- (ગુરુના કમળ સરખા ચરણમા) નિર્ભરભક્ત-પરિપૂર્ણ ભક્ત સંસારાત્-સંસારમાથી અચિરાત્-જલદીથી મુક્તઃ ભવ-હુટો થઈ જા સૈદ્રિય-ઇદ્રિયો સહિત માનસનિયમાત્ એવ-મનને નિયમમા રાખવાથી, આ પ્રમાણે દ્રક્ષ્યસિ-જોઇશ નિજહૃદય સ્થ-પોતાના હૃદયમા ખેડેલા-ખીગજેલા દેવમ્-દેવને બ્રહ્મને પ્રભુને

૧૨ પદ્મછેદ—કા-શી તે તારે અષ્ટાદશ-અઠાર દેશે-દેશમા, દેશ શતા (સતિ સોમી) ચિંતા-શીકર વાતુલ-ચાપડા નકામો બંધવાદ કરનાર તવ-તારો કિં-કેમ ? ન અસ્તિ-નથી નિયંતા-તને ગોઠવણ કરનાર-તપાસ નાખનાર ચ-જે ત્વાં-તને હસ્તે-હાથમા સુદૃઢ નિબદ્ધ-

અર્થ—હીદના અઢાર દેશોમા, તેને ખાવા પીવા આપે એવા હજારો શ્રદ્ધાળુ હરિજનો છે છતાં તેને વસ્ત્ર તથા અન્નની ચીંતા કેમ થાય છે ? હે નકામો બકવાદ કરનાર ! શુ તારો કોઈ નિયંતા નથી ? જેણે માતાના ગર્ભમા તારૂં પોષણ કર્યું તે શુ હવે તારૂં પોષણ નહીં કરે ? જે નિયંતા, તું કે જેના હાથ તૃણાના દોરથી દ્રઢ બધાએલા છે તેને જન્મ મરણાદિ વિરુદ્ધ-જન્મ મરણ ન થાય તે માટે બોધ કરે છે

દ્વાદશપંચરિકામય एष, शिष्याणां कथितो ह्युपदेशः ।

येषां चित्ते नैव विवेकस्ते पच्यते नरकमनेकम् ॥ ૧૩ ॥

દ્વાદશપંચરિકામય એષ, શિષ્યાણા કથિતો હ્યુપદેશઃ ।

યેષાં ચિત્તે નૈવ વિવેકસ્તે પચ્યતે નરકમનેકમ્ ॥ ૧૩ ॥

પ્રતિ શ્રીમત્પરમહંસ-પરિમાચજકા-ચાર્ય-શ્રી-મચ્છક-
રાચાર્ય વિશિષ્ટ મોહમુદ્ગર સ્તોત્ર સપૂર્ણમ્ ॥

અર્થ—આ બાર ચૂર્ણમય બોધ શિષ્યોને કહેવાયો છે (જેમ રોગ મટાડવાને ચૂર્ણ થે છે તેમ જન્મ મરણરૂપી રોગ મટાડવાને આ ઉપદેશ-રૂપી ચૂર્ણ છે એમ કહેવાતો બાવાર્થ સમજાય છે) જેઓના ચિત્તમા વિવેક નથીજ તે અનેક નરકોમા (દુઝોમા રધાય છે, સસારના તાપથી બળી જાય છે

વિચિન્ન—જેમ વૈદની પામે આવે તેને દવા મળે છે તેમ ગુરૂપા આવનાર શીષ્યોને આ બોધ કહેવાયો છે એટલે બોધ લેવા ગુરૂ પાસે જવાની જરૂર છે. વ્યવહારમા પણ જેને વિવેક નથી હોતો તે બોદ ગણાય છે તેમ આ અલૌકિક કાર્યમા જેને વિવેક નથી સત્યાસત્યનુભાન નથી, તે સસારરૂપી તાપથી દૂર ખસી શકતો નથી, અને તાપમા રહે ત્યાં સુધી બળ્યા વિના પણ રહેતો તથી

કોઈ પુસ્તકોમા આ સિવાય વધારેના શ્લોકો પણ જોવામા આવે છે, તેમાના બે વધારે જાણુવા લાયક નીચે બતાવ્યા છે.

મજ્જિમ સૂતે બધાએલાને બોધયતિ-બોધ કરે છે પ્રમવાદિ-જન્મ મરણ વિગેરે વિરુદ્ધ-વિરુદ્ધ ઉલટું

૧૩ પઃચ્છેદ—દ્વાદશ-બાર પંચરિકા-(ચૂર્ણ) મય, ચૂર્ણમય એષ - આ શિષ્યાણાં-શિષ્યોને કથિત -કરેલો હિ-ચોકસ ઉપદેશ-બોધ યેષામ્-જેઓના. ચિત્તે-ચિત્તમા ન એવ-નથીજ વિવેક-વિવેક તે તેઓ પચ્યતે-રધાય છે. નરકમ અનેકમ્-અનેક નરકમા

યાવજ્જનન તાવન્મરણં, તાવજ્જનની-જઠરે શયનમ્ ।

इतिससारे स्फुटतरदोषः कथमिह मानव तव संतोषः ॥ १ ॥

યાવજ્જનન તાવન્મરણ, તાવજ્જનની-જઠરે શયનમ્ ।

ઈતિસસારે સ્ફુટતરદોષ. કથમિહ માનવ તવ સંતોષ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જ્યા સુધિ જન્મ ત્યા સુધિ મરણ ખરૂં, અને જ્યા સુધિ જન્મ તથા મરણ છે, ત્યા સુધી માતાના ગર્ભમાં સુવાનુ-અધારી કોટડીમાં પુરાવાનુ પણ ખરૂં સસારમાં આવેા ઉઘાડો દોષ-અવગુણ છતાં, હે માણસ ! તને અહીં શું મંતોષ અગર સુખ છે ? તાત્પર્ય તને જે સુખ દેખાય છે તે તદ્દન દુઃખમય છે-અમૃત દેખાય છે તે વિષમય છે

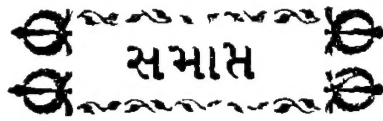
सप्तकुलाचलसप्तसमुद्राः, ब्रह्मपुरदर-दिनकररुद्राः ।

न त्व नाहं नाय लाकः, तदपि किमर्थ क्रियते शोकः ॥ २ ॥

સપ્તકુલાચલસપ્તસમુદ્રાઃ, બ્રહ્મપુરદર-દિનકરરુદ્રાઃ ।

ન ત્વ નાહં નાય લોકઃ, તદપિ કિમર્થ ક્રિયતે શોક ॥ ૨ ॥

અર્થ—સાત પર્વતો, સાત સમુદ્રો, બ્રહ્મા, ઈન્દ્ર, સૂર્ય, સદાશીવ, વૃહુ અને જગત્ એમાનુ કથુ પણ સત્ય નથી છતાં શા માટે શોક કરાય છે ? તાત્પર્ય નારાયણ ત પદાર્થો માટે શોક કરવો બ્યાજખી નથી

૧ પ-ચેદ-યાવત્-જ્યા સુધિ જનન-જન્મ તાવત્ ॥-ત્યા સુધિ મરણ-મરણ તાવત્-ત્યા સુધિ જનની-માતાના જઠરે-ગર્ભમાં-પેટમાં શયનમ્-સુવાનુ તે इति-આ પ્રમાણે સસારે-મસારમાં સ્ફુટ-ચોખ્ખો ઉઘાડો સ્ફુટતર-વધારે ચોખ્ખો-વધારે દેખાય તેવો દાષ-અવગુણ કથમ્-કેમ इति-અહીં, આ સસારમાં માનવ-હે માણસ ! તવ-તને સંતોષ-સુખ, આનંદ

૨ પ-ચેદ-સપ્ત-માત કુલ-ખડ દેશના અચલા-પર્વતો સપ્ત-સાત સમુદ્રા-સમુદ્રો બ્રહ્માન-બ્રહ્મા પુરદર-ઈન્દ્ર દિનકર-સૂર્ય રુદ્ર-શીવ ન-નહીં ત્વ-તુ નઅહમ્-હું નહિ ન અયમ્-આ નહીં લોક-જગત્ દુનિયા, મસાર તત્ આપ-તેા પણ કિમ્-અર્થ શા માટે ક્રિયતે-કરાય છે શોક-શોક, દુઃખ

અમદાવાદ—પીન્મશા રોડ ઉપર આવેલા ધી નિર્મળ પ્રિ પ્રેસમાં
લલિતુલાલ ઇન્દિરલાલ ત્રિવેદીએ છાપ્યું

મોક્ષમંદિરમાંથી પ્રગટ થતાં પુસ્તકો.

જ્ઞાનના જીવસુખોને આપાં સાદાં પુસ્તકો લાગ્યેજ મળી શકશે.

મોક્ષપત્રિકા—શ્રીમદ્ ભાગવત ઉપર મોક્ષમંદિરમાં કથા થાય છે. તે કથા લખી લઈ માસીકના રૂપમાં બહાર ગામ જાય છે. સાદિ અને સરલ ભાષામાં ઉત્તમ બોધ મળે તેવું સાધન છે. સવત ૧૯૭૬ ના મહા માસથી પ્રગટ થાય છે. (જુના પુસ્તકો યજ્ઞ પાઠા પુરાથી બધાવેલા મળી શકશે દરેકની કીંમત રૂ. ૨-૨-૦) ...	૨-૦-૦
ગર્ભોપનિષદ (બીજી આવૃત્તિ છપાય છે) .	૦-૨-૦
શ્રી ચર્ચટ પંજરીકા	૦-૧-૬
શ્રી મોહમુદ્દગર	૦-૧-૬
શ્રી તત્ત્વબોધ	૦-૩-૬
આત્મબોધ શ્રી શ કરાચાર્યનો .	૦-૩-૬
મણિ-રત્નમાળા (શ્રી તુલસીદાસજીની) .	૦-૨-૬
વેદાંતવિચાર (શ્રી શ કર તથા મ ડન પડિતનો સવાદ)	૦-૧-૬
„ બીજી પુષ્પ	૦-૧-૬
રઘુવંશ પ્રથમ તથા દ્વિતીય સર્ગ પદ્યછેદ ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી ભાષાતર સહિત	૦-૧૨-૦
રઘુવંશ ત્રીજો સર્ગ પદ્યછેદ તથા ગુજરાતી ભાષાતર સહિત (વિદ્યાર્થી પાસેથી દરેક સર્ગ બે આના બોધ અને દરેક સર્ગ પોસ્ટેજ એક આનો.)	૦-૬-૦
સમાસ ચક્ર ...	૦-૧-
શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા પ્રથમ અધ્યાય (આવૃત્તિ બીજી)	૦-૪-
„ „ બીજો અધ્યાય (તૈયાર થાય છે) .	૦-૪-
ચરોતર-યાત્રા પ્રમગ-ચરોતરમા યાત્રા પ્રસંગે ગવાયેલા રામાયણના પ્રસંગો તથા કિર્તનો ..	૦-૩-
મોક્ષવાણી—તુલસીકૃત રામાયણમાંથી ચુટેલા સુદર પ્રસંગો ..	૦-૮-
બહેનોને સંદેશ . ..	૦-૧-

ઠેકાણું—મોક્ષમંદિર .

હાલ પટેલની પોળ—અમદાવાદ.

